

סית. רצייתו ללמוד דרמה. כך יצאתי לווינה. שם למדת אצל מקס ריינהארט. ואחר כך?

ב-1954 הגעתי ללונדון, וניתקתי בהדרגה את קשרי עם התרבות הגרמנית. משך כמה שנים השתתפתי עדיין בפגישותיה של "קבוצה 47" של סופרים גרמניים צעירים, שאינה קיימת עוד. השתתפתי ללא מחויבות כלשהי, מאחר שפוליטיקה גרמנית רבה היתה מעורבת בפעולותיה של הקבוצה.

פוליטיקה תמיד הפחידה אותי, ובניגוד לתכרים אחרים

בקבוצה, כגיטר גראס והיינריך בל, מעולם לא הטרדתי אותי אם הקאצ'ולר הגרמני הוא וילי בראנדט או מישו אחר. אלא שחבריי הקבוצה הגרמניים היו מחוייבים הרבה יותר ממני, ולכן הם שבו מגלותם אחד-אחד, לשכון ב-גרמניה.

למרות זאת, כל סופר הוא פוליטיקאי במידת-מה, גם אם אינו מוסיף למפלגה מסוימת, ורצוי שכל דיעה כתובה של סופר תהא פוליטית. אך מבחינת התקשורת אל מפלגה, הרי אני מזדהה עם דבריו של הקומיקאי גראצ'ו מארקס על הפוליטיקה. שאותה הגדיר כ"מועדון

חברים שאינני רוצה להצטרף אליה". ולכן אני רואה את מחויבותי האחת בעצם העיסוק הפוליטי של מוראליסט, ואיני מוכן לעבור למעורבות מסוג אחר.

סיפרייה האוטוביוגרפיה שלך דינה רבות בנדודים בארצות שונות. האם יש לך מן דת כלשהי?

לא. יש לי מקום-מגורים קבוע — לונדון, אבל אני שם רק בתור תושב. אנגליה משולה בעיני לאנגליה — בין ארצות-הברית לאירופה — שיש לי בה תא-מגורים.

הקואופטיציה הקדושה

"אחדות העבודה ההיסטורית" מעת: יונתן שפירא הוצאת עם עובד, 252 עמודים

ספרים

מי שרוצה לדעת כיצד הפכה מפא"י ההיסטורית למפא"י ההיסטורית, וכיצד ביססה זו את שילטונה הכלכלי-חברתי של מדינתנו ובמדינה-שברך, במשך קרוב לשני דורות, ימצא את התשובה במילת-הקסס "קואופטיציה". מונח זה מסביר ומנמק את אושיות המערך-הפוליטי הסבוך של מישחק הכוחות, וריכוזן, במקד ההתרחשויות של ארץ-ישראל-העובדת בין השנים 1920-1920.

מבלי דעת עוסק פרופסור יונתן שפירא בניפוץ שיטתי של פרות-קדושות, אשר נוצרו במהלך שנים ארוכות של רימוס-דמויות מנהיגי העלייה-השנייה מעבר למידתם הא-מיתית.

מסתבר שבניגוד לאגדות-העם הרווחות, הרי שהעסי קניס-המנהיגים של תנועת-העבודה כימעט ולא עבדו עבודת-כפיים כלשהי. שפירא מציין כי שלושת המייסדים של אחדות-העבודה — בן-גוריון, בן-צבי ורמז — נסעו ב-1912 לקושטא עלימנת ללמוד מישפטים, כאשר מטרתם היתה להכשיר עצמם כמנהיגות לאומית לארץ. שפירא מציין באירוניה שבמירמס-התושבים בשנת 1949 התעקש בן-גוריון על רישום מיקצועו כחקלאי, גם חברו לחיים ולדרך, יצחק בן-צבי, כתב בזיכרונותיו שמעולם לא היה שותף להחלטתו להיות חקלאי, אך נאלץ למצוא לעצמו מקור-פרנסה שיתיר לו זמן לפעילות ציבורית.

מסיפרו של פרופסור שפירא מסתבר כי מאבקי-הכוחות מחד והפער-האידיאולוגי מאידך (מה שקרוי בסלנג מפלגת-העבודה של היום — הסופרמרקט האידיאולוגי) מקורם בנחלת העבר הרחוק של ראשית ימי אחדות-העבודה ההיסטורית. בן-גוריון התמסר בימי הראשית של המפלגה לביצוע שליטתו בגוף הפועלי השולט. בתוקף היותו איש אירגון ולא איש-חזון, כפי שדמותו מצטיירת כיום, אם נצרף את דברי דוד הורביץ, שכתב כי ברל כצנלסון "רצה להיות דובר התנועה ולא מושלה", לאימרה אחרת מאותם ימים שטענה "כי לא משנה מה עושה בן-גוריון — העיקר הוא מה חושב ברל כצנלסון". יתכן שדיעות אלה תעוררנה לנו להשתחרר מדימוי-הזנבאי של בן-גוריון.

דמותו של בן-גוריון כאיש-ביצוע, במונחים סוציולוגיים, כולטת בסיפרו של יונתן שפירא בתיאורים שונים, כמו ניתוח הדיונים שנערכו בסניפי אחדות-העבודה במאי 1925, כאשר בן-גוריון חייב כל סניף של התנועה להיות "העין הראוה", האון המאוניה והמצפון הבוחן את כל פעולות ההסתדרות, והמעביר את הכל למרכז... במילים אחרות, סטאליניזם בסיגנון בן-גוריון.

ואכן, בסיפרו של שפירא מתבהרת הפונקציה של חברי-המפלגה, שהטילה משך שנים חתימה על המדינה, והוא ממצה זאת בהגדרה של שרגא נצר: "לראות במניח-היסוד של התנועה (קרי: כצנלסון, בן-גוריון ושות') מורי-דרך, אנשים שלאורם יתחנך... מיכנים הכרחי זה של אותה מיפלגה, מוצט כספר גם מדבריה של גולדה מאיר, שפורסמו בספר העליה השלישית: "ונדמה לי שחשיבותה העיקרית של העליה השלישית היא בקבלתה את התורה הזאת שמטרו לה חברינו מהעליה השנייה. קיבלנו אותה בלב שלם ובשמחה, ושמרנו על מצוותיה..."

חלק ניכר מסיפרו של שפירא מוקדש לניתוח סבניקת התהליך שבו פעל הגוף המייסד של תנועת פוליטית זו. לב התהליך היות קואופטיציות לוציגני כוחות אחרים, תוך כדי כבילתם האידיאולוגית, ויצירת אותה מיפלגת מתנוונת הממשיכה לחנוק את החיים הפוליטיים בארץ עד עצם היום הזה. מתוך הספר ניתן להבין את תהליכי החיסול של גוף חריג כמו, גדוד-העבודה" (מסתבר שהגדוד היה מיוסד יותר על ספונטא-ניות מאשר על הכתבה פוליטית מגבוה).

באחדות העבודה ההיסטורית של שפירא מוגדרת הנקודה בה ביצע בן-גוריון את קפיצת-הדרך שלו מאדמיניסטרטור-מיפלגתי לחרושתן של חזון, עוד ב-1928 האמין בן-גוריון במעמד-העובדים, וחיבר מאמר בכותרת "מעמד עובד לעם עובד" ובו הביע את רצונו להפוך את מעמד-העובדים למייסד-עובדים, שיקף את כל הישוב היהודי של אז. אלא שחמש שנים מאוחר יותר (1933), ככהנו כיושבי-ראש ההנהלה הציונית, קיבץ בן-גוריון את מאמריו בכותרת "מעמד לעם". כאשר המילה "עובד" מושמטת לה, ועימה גם המשמעות האידיאולוגית שליוותה אותה.

הספר רצוף בתגליות, מדעיות/קטנות אך מדוייקות, שיש בכוחן לשנות את סך-הכל של הפרופיל בו מוצגת תקופת שנות העשרים בסיפרי-הלימוד ובתוכניות הנוסטלגיה למיניהן. למשל: מי שחשב שהבירוקרטיה היא נגע ההסתדרות רק מימי קום המדינה, יופתע לגלות שבימי המשבר-הכלכלי ב-1927 הרוויח פועל שכריומי של 0.20 לא"י ליום (חמש לירות לחודש) שעה עובדי מגגון ההסתדרות הרוויחו בין 10 ל-20 לא"י לחודש, ו-100 פקידה-הסתדרות חריגים, מתוך שש מאות, הרוויחו מעבר ל-20 לא"י לחודש — משכורת אנדמית מושגי הימים ההם.

כיכר סדום בתל-אביב קשר של שתיקה

קורא חביבי! אל נא ייחר אפך, אם אכתוב דף זה בשביל עצמי. ובכן, הנדון הוא ירידה-הספרים השנתי בכיכר עיריית-תל-אביב, בשבוע-הספר-העברי — שנערך עלייני מוכרי-ספרים שקורין: מו"לים. וגם סופרים וחולייקולמוס עלובים באים ליריד זה, בשביל למכור את "הוכמתם" ולהרוויח קצת מעות. זכיריך אייר תשל"ג באתי גם אנוכי למכור את סחורתי, ואז באו פקחי עת"א, ועימם ברנש נוצץ, והם גירשוני

קואופטיציה = צידוף איש לגוף המנהל את האידגון, כדי שיראה עצמו חייב לקבל את מרות האידגון. שהוא הפך משתתף פעיל בניהולו.

קורניק

ואיימו להחרים את פרייעטי, אם אעז למכור שם. "זה שוק רישמי", אמר הרשע הנוצץ. ואספתי את סחורתי בתיקי, וכשהגעתי סמוך לפרישמן, ראיתי את המשורר אליעזר דהן (ד. אליר), עומד מחלק

דפים, כי גם אותו גירשו, ולכן חילק דפים עם שירי ופיתגמים מפרייקולמוסו. ואז ניגש אליו אדון צעיר ואיים: "זה היום האחרון שאחם מחלקים פה נירות!"

וכתבתי מיכתבים לשניים מכותבי-העיתים, וסיפרתי על מעשי הפקחים, ושאלתי אם כיכר-העירייה היא אחר זתם הפרטית של המו"לים. וכותבי-העיתים הנ"ל לא השיבו ולא כתבו כלום בנדון, וכנראה אינם ששים ואינם ממחרים לכתוב וללחום בעד צדק ליהודי אדוק...

וביריד של אייר תשל"ד נתגה עיריית ת"א במידתי החסד, ונתנה לכל סופר וחוליה-קולמוס שולחן וכיסא, כדי שיוכל למכור את "הוכמתו" וגם אנוכי קיבלתי שולחן וכיסא. ואחר היריד כתבתי לאחד העיתונים מיכתב-תודה לעיריית תל-אביב, וביריד תשל"ה חזרתי ובאתי לכיכר-העירייה, ופקחי עת"א גירשוני ורדפוני כמה-יכמה פעמים, בגלל פרצופי היהודי, כי סופרים ומשוררים חילוניים ואדמונים הורשו להעמיד שם דוכנים, ולמכור שירה אדומה. ואני חושב כי פקחי עיריית תל-אביב אינם אשמים, ורק מו"לים חילוניים ואדמונים ושמהלניים שלחום לגרש

מן היריד את היהודי האדוק, שהעז ומעז לקרוע מסכות ולחשוף את חלאת סיפורת "התחיה".

ושמעתי כי מאן-דהוא קרא ל"שבוע-הספר-העברי" בשם: "תגיה-הספר-העברי", וזה "תג" לטיפשיים, וגורם לנו שחוק וקלות-ראש. כי סופרי "התחיה" שיתחו את העם היהודי, והצמיחו בו גרודי פרשעים ושודדים וחשישאים וערסים ורוצחים ושולומאים אדומים, שנותנים יד לישמעאלי הרוצח.

וגם חיללו והורידו את לשון-הקודש לדרגת עוד שפה שמית, כי ללא אמונה בתורה מן השמיים אין ערך לשפה העיברית, ומוטב לקרוא ולכתוב באנגלית, שהיא שפה בינלאומית. ועוד אעז לומר, כי יתכני הרבי מלובאביץ הגם כיתביקודש, וגם אם הם כתובים אנגלית.

ולהבדיל בין הטהור לטמא, כיתבי מנדלי מו"ס ופרישמן ויל"ג וטשרניחובסקי טמאים ונאלחים ומלאים רפש, גם אם נכתבו בעיברית נוצצת.

חיים צבי קורניק

טעמו של שמיר

המאבקי-הצמוד בין שני כיתבי-העת לסיפורת, עכשיו וסימן-קריאה הגיע למימדים כאלה, שביום פתיחת "שבוע-הספר העברי" ראוי-אור הגיליונות החדשים של שניהם. קטלוג הספר העיברי, שהיה רואה-אור מדי שנה בשבוע-הספר, לא פורסם השנה, הסיבה: רוכשי הספרים היו מגיעים לשיטחי התצוגה עם ספרים מסומנים בקטלוג, וצימצמו בכך את אפשרויות מיכר הספרים. הצלחתו המיסחרית של המחזה מושל ירחו ליוסף מונדי לא סיחררה, מן הסתם, את ההנהלה-הציבורית של התיאטרון הקאמרי, העומדת להוריד את המחזה מעל קרשי הבמה. בתולנד ראתה אור החוברת הראשונה של כתבי-העת P.T.L. העוסק בשירה מתארת ובתיאוריות הסיפורת. עורכו של כתבי-העת, בנימין הרשובובסקי (אויברסטת תל-אביב), הצליח ליצור כתבי-עת בינלאומי לביקורת הסיפורת בקרפודוקציה ישראלית-הולנדית, בין המשתתפים הישי-ראליים בחוברת הראשונה, חוקרי-הסיפורת ושלומית רימון וזיוה בן-שפורת, ואחרים. בהוצאת אלאן לין בלונדון ראה אור סיפרם של אלווארד לומווק, וד"ר דן הורביץ, צבאה-הגנה-לישראל, ובו פירוט מדעי-סוציולוגי-אסטרגטי של המרכיבים האנושיים והמגמות האסטרגיות של צה"ל.

הספר זכה לביקורת אודה בטיימס ליתררי ספלאמנט בתחזית שפורסמה במדור זה על התמנותו של "שמיר" כעורך הסיפורת של מעריב (העולט הזה 2015) נכתב: "שמיר, שנתגלה בתקופת העריכה הקודמת כמבקר-שירה, עלול להפתיע את קוראיו בסידרת-מאמרים נור-ספת על מצב השירה העיברית". ואכן, השבוע הוא החל בפירסום סידרת-מאמרים על מצב השירה, בכותרת: "שירת היום — פרקים צעירים". הפרק הראשון מוקדש לאחרון אלמוג (ביאלק לא היה תימני), ולראובן בן-דיוסף (בעל הנוסח התנ"כי לסיפור אהבה). בין השאר כותב משה שמיר במאמרו: "...אין לי באמת שום מכשיר אחר אלא הטעם האישי שלי, המבוסס אולי על אהבה גדולה לשירה, ידיעה מסוימת בשירה העיברית ופחות מוזאת בשירת העולם". במאמר שפירסם חיים גורי בדבר (12.5), תחת הכותרת: "שני מיכתבים", מופנה אחד המיכתבים למחבר חיי עם ישמעאל (משה שמיר), ובו מביא גורי מוזכרות-הילדות שלו, וכותב: "...ככל ילד תל-אביבי הייתי בעד, תוצרת עיברית, אך כאשר ראיתי

שמיר

כיצד הופכים ארגו עגבניות או ביצים של רוכל ערבי, נשבר לבי בקרבי, חלומות החלומות אותי, אך מיטב שנותינו חלפו בתוככי האלימות, שאמיל-אכן היינו עריקים המוציאים את עצמם מן ההיסטוריה ומחלישים את הצודקים במלחמתם. מיד האמנתי בציידת מילחמת-היהודים, בלי שאמונה זו תהיה בגדר היתר עיסקה להתעללות באסיר או לרצח פסיכה-השפע, או לפגיעה באנשים המרימים ידיים... ובאמשך פנייתו כותב חיים גורי: "אם המכנה המשותף שלנו הוא הסיורב הערבי, אם הסיורב הזה קובע את מעשינו לאורייניים, הרי חבל על המחלוקת הקורעת אותנו..."

